

Iedereen een taak in

In zorginstellingen is heel wat huishoudelijk werk te doen. Ruimtes worden in de regel intensief gebruikt en er gaan heel wat kledingstukken en linnengoed om. Bij de schoonmaak komen heel wat aspecten om de hoek kijken. Enerzijds is het zeker in een zorginstelling van belang dat alles hygiënisch is, maar tegelijkertijd moet voorkomen worden dat die hygiëne een sta-in-de-weg wordt voor vele leuke zaken voor de bewoners. Een lastig spanningsveld.

De meeste zorginstellingen hebben gespecialiseerde mensen rondlopen voor het schoonmaakwerk. Vaak ingehuurd van een schoonmaakbedrijf, ook regelmatig in eigen dienst. Schoonmaken is een vak dat niet onderschat moet worden. Niet voor niets organiseert de Stichting Vakopleiding Schoonmaak (SVS) diverse vakcursussen, ook specifiek op de gezondheidszorg gericht. Bepaalde aspecten van het schoonmaken dienen dan ook vooral aan vakmensen te moeten worden overgelaten. Maar geldt dat voor alles?

Dagelijkse klussen verdelen

Laten wij eens de vergelijking maken met ons eigen huis. Ook daar hebben steeds meer mensen een werkster. Die doet het sanitair, de vloeren, de ramen, het stoffen en zemen, en soms nog veel meer. Maar in de regel doet de werkster niet de dagelijkse afwas, het afruimen van tafels, het wasen van kleding en meer van dat soort dagelijkse klussen. In de meeste huishoudens geldt dat iedereen zijn eigen spullen opruimt en dat sommige zaken - zoals de afwas - samen gedaan worden. Als we dan weer de vergelijking met de zorg maken, zien wij opeens dat we veel van die dagelijkse klussen daar wel worden overgelaten aan anderen. Huiselijkheid staat in veel zorginstellingen voor langdurig verblijf steeds meer centraal. Vaak gaat het daarbij om de inrichting van de ruimtes. Samen de dagelijkse klussen doen is echter ook een onlosmakelijk onderdeel van huiselijkheid. Om de beurt tafel dekken en afruimen, daar is niks mis mee, net als een doekje over diezelfde tafel halen of samen de afwas doen. Sterker nog, na aanvankelijk wat gesputter vinden de meeste mensen het prima. Sociale contacten worden verstevigd. Tijd wordt zinvol besteed. Het is gezellig. Natuurlijk wonen mensen niet voor niets in zorginstellingen. Met hun 'gebreken' dient dan ook rekening gehouden te worden. Maar zelfs dan is er met wat maatwerk voor iedereen een taak in het zorg-huishouden. De één zal alleen maar kunnen helpen met afruimen van een tafel, terwijl een ander ook prima is staat is om af en toe de stofzuiger of bezem te hanteren. Indien cliënten zelf medeverantwoordelijk zijn voor het opruimen en schoonmaken van hun eigen leef-

en zorgomgeving, heeft dat nog een ander pluspunt. Het zal schoner worden, doordat bewoners beter opletten wat ze vuil maken. Ook zullen kleine vervuilingen eerder worden opgeruimd, in plaats van te wachten op de dagelijkse poetsronde van de huishoudelijke dienst.

Stoppen met vertroetelen

Hoe komt het toch dat wat hierboven staat pas op beperkte schaal wordt toegepast, terwijl het toch zo logisch is? Er is een aantal redenen aan te geven. Ten eerste het gedrag van zorgverleners. Zij nemen graag zaken uit handen en zorgen zo goed mogelijk voor hun cliënten. Ten tweede de cliënt zelf. Die wordt graag vertroeteld en roept vaak "Ik heb al lang genoeg gepest en gekookt, nu laat ik voor me zorgen". Op zich klinkt dat natuurlijk heel redelijk. Voor een korte duur is dat ook heel plezierig. Maar op langere termijn ligt dat anders. Vergelijk het eens met een vakantie. Tijdens vakanties jezelf laten verwennen in een 5-sterren hotel en iedere dag uit eten is dan heerlijk, maar de meeste mensen moeten er niet aan denken dat ze dat het hele jaar doen, dag in dag uit. Een derde argument is tijd. Het gaat veel vlugger en ordentelijker als het per-

het huishouden!

soneel de zaak even aan kant maakt. Feitelijk klopt dit vaak, maar wie heeft tijd over en wie komt tijd tekort?

Kortom, als een zorginstelling de cliënt echt centraal stelt, hoort daarbij dat die een bijdrage aan het huishouden in de zorginstelling levert. Gelukkig hoeft niet iedere zorginstelling hetzelfde beleid te voeren en kunnen er verschillen zijn in maatvoering van betrokkenheid bij de huishoudelijke taken. Maar in welke instelling zou u later willen wonen? Die waar u gezellig samen af en toe de handen uit de mouwen steekt, of die waar u zich een deel van de dag zit te vervelen, omdat alles u uit handen genomen wordt?

Huisdieren welkom

In een zorginstelling zitten relatief kwetsbare mensen. Hygiëne is daarom van belang. Ziektes die door

een goede hygiëne te vermijden zijn, moeten vooral vermeden worden. Vaak en goed schoonmaken van sanitair hoort daarbij, evenals het goed opruimen van bijvoorbeeld verbandmiddelen en incontinentiemateriaal.

Of het regelmatig wassen van handen door zorg-

verleners, tussen de verzorging van verschillende cliënten door.

Veel zorginstellingen gaan rond hygiëne echter veel verder dan bovenstaande zaken, die met gezond verstand te beredeneren zijn. Hierbij valt het onderwerp 'huisdier' op. Het merendeel van de zorginstellingen verbiedt huisdieren, vaak om redenen van hygiëne. Huisdieren kunnen van buiten allerlei vervelende bacteriën meenemen, is een veelgehoord argument. Hierbij wordt alleen vergeten dat de aanwezigheid van huisdieren voor veel mensen heel belangrijk is. Als iemand niet lekker in zijn vel zit, is die veel bevattelijker voor een griepje, verkoudheid of ander ongemak, dan wanneer hij wel lekker in zijn vel zit. En het ziekteverzuim onder bewoners is echt niet groter bij instellingen met huisdieren dan bij instellingen zonder huisdieren.

Huisdieren kunnen een enorm belangrijke bijdrage leveren aan sociale samenhang en contacten tussen cliënten. Ze zijn voor veel mensen bijna net zo belangrijk als kinderen. Je kunt er lekker tegenaan praten, mee knuffelen en voor zorgen.

Geen steriele inrichting

Iets dergelijks geldt voor de inrichting van een zorginstelling. Steriel en glad, dan kun je alles goed schoonmaken. Jarenlang was dat de overheersende mening in zorginstellingen. Hierdoor lijken veel plekken waar oude mensen wónen op ziekenhuizen. Gezelligheid is vaak ver te zoeken in dat soort instellingen. Worden de bewoners daar gelukkig van? Worden ze daardoor minder vaak ziek?

Voor het probleem rond hygiëne en gezelligheid zijn twee oplossingen. Ten eerste zijn er steeds meer materialen in vele kleuren, motieven en dergelijke, waardoor functionaliteit en sfeer goed te combineren zijn. De tweede oplossing roept wat meer discussie op. Namelijk toch af en toe kiezen voor materialen die wat minder goed schoon te maken zijn, maar wel veel mooier. Ook hier weer de vergelijking met thuis. Hoeveel mensen hebben daar linoleum in de woonkamer liggen? Er zijn meer dan genoeg soorten projectvloerbedekking die prima te reinigen zijn, als er eens kop koffie of wat anders overheen gaat. Tijdenlang waren ook kantoorgebouwen alleen maar zakelijk, met airco en zonder planten. Inmiddels hebben studies in de kantoorbouw uitgewezen dat de productiviteit toeneemt met planten in een kantoor. Zou dat ook niet zo zijn met de leefbaarheid in zorginstellingen met wat minder steriliteit? ■

De auteur van dit artikel is directeur van DAZ (Dirkse Anders Zorgen), een adviesbureau gespecialiseerd in zorginnovaties.

